

УДК 378.433

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.1/29.209322>

Оксана ВОРОБЙОВА,

orcid.org/0000-0002-7064-4341

кандидат наук з державного управління,

провідний науковий співробітник відділу політики та врядування у вищій освіті

Інституту вищої освіти

Національної академії педагогічних наук України

(Київ, Україна) *oksana.vorobyova@gmail.com*

СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: УКРАЇНСЬКИЙ ДОСВІД

У межах статті розглянуто досвід українських закладів вищої освіти щодо створення системи забезпечення якості освіти. Потрібно зазначити, що, відповідно до вітчизняного законодавства й міжнародних рекомендацій, заклади розробили й затвердили базові нормативні документи для створення ефективної системи забезпечення якості вищої освіти, де визначаються основні процедури й механізми функціонування системи й елементів процесу. До таких документів належать: «Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти», «Методика визначення рейтингу структурних підрозділів», «Положення про внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ЗВО». Національне агентство забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) запропонувало модель організаційної структури розбудови внутрішньої системи забезпечення якості.

Визначено, що існують різні підходи – одні заклади орієнтувалися на Закон України «Про вищу освіту», Закон України «Про освіту» й міжнародні стандарти ESG 2015. Другий підхід становить собою ще й включення інших систем управління якістю, що має позитивно вплинути на ефективність функціонування, а саме містить положення стандартів TQM, міжнародних стандартів ISO 9001: 2015, ISO 19011: 2012, ISO/IES 17021: 2015 і моделі досконалості EFQM. Незважаючи на різні підходи, що були застосовані під час запровадження таких систем, всі вони містять основні складові частини моніторингу провідних ресурсів (навчально-методичні, кадрові, інформаційні, наукові, фінансові); оцінювання якості освітньої діяльності; виявлення управлінських проблем та ефективне їх подолання. Тому потрібно зазначити, що запровадження системи управління якістю підвищує ефективність системи керування закладом, збільшує довіру споживачів послуг, покращує конкурентоздатність закладу на ринку освітніх послуг та в перспективі створює умови для соціально-економічного розвитку країни.

Ключові слова: вища освіта, якість вищої освіти, забезпечення якості вищої освіти, система забезпечення якості освіти, внутрішня система забезпечення якості, зовнішня система забезпечення якості.

Oksana VOROBYOVA,

orcid.org/0000-0002-7064-4341

Candidate of Sciences in Public Administration,

Senior Researcher of Politics and Governance in Higher Education Department

of Institute of Higher Education

of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine

(Kyiv, Ukraine) *oksana.vorobyova@gmail.com*

QUALITY ASSURANCE SYSTEM: UKRAINIAN EXPERIENCE

This article examines the experience of Ukrainian universities in establishing a quality assurance system. It should be noted that, in accordance with national legislation and international recommendations, institutions have developed and approved basic regulatory documents to create an effective system of quality assurance in higher education, which defines the basic procedures and mechanisms of functioning of the system and elements of the process. These documents include – “Quality assurance system for higher education and quality of higher education”, “Methodology for determining the rating of structural units”, “Regulations on internal quality assurance of educational activity and quality of higher education at universities”. The National Agency for the Quality Assurance of Higher Education has proposed a model for the organizational structure of building an internal quality assurance system.

It is determined that there are different approaches – some institutions focused on the Law of Ukraine “On Higher Education”, the Law of Ukraine “On Education” and international standards ESG 2015. Another system is also the inclusion of other quality management systems, which should have a positive impact on the efficiency of operation, namely: includes provisions of TQM standards, international standards ISO 9001: 2015, ISO 19011: 2012, ISO / IES 17021: 2015 and EFQM excellence models. Despite the different approaches used in the implementation of such systems, they all include the main components of monitoring the basic resources (training, staffing, information, scientific, financial); assessment of the quality of educational activities; identifying and effectively managing management problems. Therefore, it should be noted that the introduction of a quality management system improves the efficiency of the institution’s management system, increases the confidence of consumers of services, improves the competitiveness of the institution in the market of educational services and in the future creates the conditions for socio-economic development of the country.

Key words: higher education, quality of higher education, quality assurance of higher education, quality assurance system of education, internal quality assurance system, external quality assurance system.

Постановка проблеми. Трансформаційні процеси галузі вищої освіти, що спрямовані на входження до європейського освітнього простору, спонукають до запровадження нових підходів і методів для оцінювання якості освіти, а саме створення системи забезпечення якості в закладах вищої освіти. Адже система забезпечення якості має на меті комплексне забезпечення інтересів усіх зацікавлених сторін: суспільства, ЗВО, викладачів, студентів, роботодавців. Забезпечення якості освіти стало невіддільною складовою частиною вищої освіти, що спрямовано на підвищення конкурентоздатності закладу на світовому ринку освітніх послуг і підготовку висококваліфікованих спеціалістів задля підвищення соціально-економічного розвитку країни.

Аналіз досліджень. Вагомий внесок у процес дослідження теоретичних і практичних проблем функціонування системи вищої освіти щодо проблем забезпечення якості освіти можна знайти в роботах В. Лугового, Ж. Таланової. Процеси формування систем забезпечення якості вищої освіти в Європейському просторі, базові засади й провідні практики європейських університетів досліджували В. Кухарський, О. Осередчук, М. Мазуркевич. Проблемні питання щодо забезпечення якості вищої освіти на інституційному й національному рівні є сферою інтересів В. Бугрова й А. Гожики. Проте треба зазначити, що ступінь розробки цієї проблематики недостатній і потребує додаткових досліджень.

Мета статті – дослідити й проаналізувати український досвід щодо створення системи забезпечення якості освіти.

Виклад основного матеріалу. До основних критеріїв оцінювання якості освітньої діяльності в Україні відносять акредитацію, ліцензування та стандартизацію вищої освіти за спеціальностями. Важливим напрацюванням у цьому напрямку є розроблення методичних рекомендацій щодо акредитації освітніх програм вищої освіти України в рамках проєкту «QUAERE: Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів і рекомендацій». Процес апробації було проведено учасниками проєкту: Київським національним університетом імені Тараса Шевченка, Львівським національним університетом імені І. Франка, Сумським державним університетом, Національним технічним університетом «Дніпровська політехніка», Одеським національним університетом ім. І. І. Мечникова, Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича, Бердянським державним педагогічним університетом, Хмельницьким

національним університетом. За результатами діяльності проєкту було запропоновано певні зміни щодо основних підходів до процесу акредитації: «зміну орієнтації акредитаційних процедур із контрольної на моніторингово-консультаційну; розгляд освітньої програми як єдиного цілого; максимальну прозорість, демократичність і зрозумілість процедур акредитації для всіх учасників; відбір кандидатур експертів, яких залучають до акредитаційних процедур через відкритий конкурс; застосування запобіжних заходів для виникнення конфлікту інтересів серед членів експертних груп; створення системи морального й адміністративного покарання експертів у випадку порушення ними академічної етики; включення до експертної групи представників ринку праці й здобувачів освіти; передування оглядовому візиту експертної групи дистанційного ознайомлення із самозвітом освітньої програми, з публічною інформацією про ЗВО та його підрозділи; спілкування експертів упродовж оглядового візиту з робочою групою програми, викладачами, адміністрацією факультету/інституту й ЗВО, здобувачами вищої освіти, випускниками й соціальними партнерами; формування остаточного звіту про оцінювання програми після оглядового візиту й поза межами ЗВО; гідну оплату праці експертів» (Бугров та ін., 2018). Запровадження цих рекомендацій дозволить підвищити ефективність освітньої діяльності, створити організаційну структуру щодо забезпечення якості освіти, спонукає до створення систем внутрішньої та зовнішньої систем забезпечення якості.

Саме тому Національне агентство забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО) запропонувало модель організаційної структури розбудови внутрішньої системи забезпечення якості – Модельне положення про Центр забезпечення якості від Нового правосуддя (Модельне положення) та Положення про Центр забезпечення якості НаУКМА (Положення про Центр). Відповідно до Модельного положення про Центр забезпечення якості «Нового правосуддя» декларуються повноваження щодо визначення процедур внутрішнього забезпечення якості вищої освіти; розроблення правил, критеріїв і системи індикаторів оцінювання якості; розробки й затвердження форм анкет (опитувань, оцінювань тощо) й інших матеріалів для проведення моніторингових досліджень. У Положенні про Центр забезпечення якості НаУКМА передбачено «створення реальних інструментів управління якістю освіти в НаУКМА; визначення принципів і процедур забезпечення якості освіти; здійснення моніто-

рингу й періодичного перегляду освітніх програм; систематизацію та формування сучасних методологічних підходів до внутрішньоуніверситетської системи забезпечення якості освіти». Проаналізувавши ці документи, можна зробити висновки про відсутність методологічної складової для здійснення процесу оцінювання. Тому потрібно провести підготовчу роботу для забезпечення цих процесів, що потребує додаткових затрат, та має бути виконана на високому професійному рівні. Важливою складовою частиною є якість та ефективність розроблених процедур, проведення анкетування та інтерпретація отриманих результатів, адже саме це дає підстави для втручання задля забезпечення якості.

Для отримання практичного досвіду щодо розробки базових документів і створення системи забезпечення якості вищої освіти багато українських закладів вищої освіти долучаються до міжнародних проєктів, які мають таке спрямування. Загальна мета міжнародного проєкту ALIGN – «покращити зрозумілість, узгодженість і можливість обміну кваліфікаційних вимог за допомогою запровадження в ВНЗ механізмів приведення у відповідність академічних програм до національних рамок кваліфікацій; створити Агентства забезпечення якості механізмів перевірки цих відповідностей» (ALIGN, 2017). Разом із цим визначено ряд спеціальних цілей для «сприяння кращому розумінню вищими навчальними закладами й агентствами із забезпечення якості освіти ролі національних кваліфікаційних рамок, їхньої структури, а також різниці між окремими видами й рівнями досягнень студентів; формування компетентностей вищих навчальних закладів у написанні (підготовці) й оцінюванні результатів навчання за окремими видами й рівнями досягнень, успішності студентів і сприяння студентсько-орієнтованому викладанню та навчанню; формування компетентностей вищих навчальних закладів у регулюванні балансу між освітніми програмами й кваліфікаційними рамками для спрощення трансферу знань, загальних кваліфікаційних вимог і впровадження провідного досвіду; надання агентствам із забезпечення якості освіти можливості перевірки відповідності запропонованих результатів навчання та механізмів їхнього оцінювання на всіх рівнях через запровадження системи, яка гарантовано забезпечить стале сприйняття кожною установою» (ALIGN, 2017). Основними результатами діяльності проєкту визначено «розвиток можливостей вищих навчальних закладів та агентств із забезпечення якості освіти щодо регулювання балансу й узгодження освіт-

ніх програм із національними кваліфікаційними рамками; розробку механізмів для узгодження з національними рамками кваліфікацій (для ЗВО); розробку механізмів для перевірки відповідності (для агентств із забезпечення якості освіти); приведення 2-х навчальних програм в кожному ЗВО у відповідність до європейських стандартів і вимог кваліфікаційних рамок і пілотну оцінку розроблених механізмів; адаптацію розроблених механізмів у вищих навчальних закладах, агентствах із забезпечення якості освіти й на урядовому рівні; організацію курсів перепідготовки співробітників вищих навчальних закладів для оцінки навчальних результатів і поширення студентсько-орієнтованого навчання та викладання» (ALIGN, 2017).

Метою міжнародного проєкту «QUAERE: Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на основі європейських стандартів і рекомендацій» є розробка інструментів для створення систем внутрішнього й зовнішнього забезпечення якості, розвиток можливостей закладу підвищення кваліфікації співробітників щодо впровадження інструментів забезпечення якості, розбудова організаційної інфраструктури на різних рівнях, стимулювання ширшого залучення студентів до процесів, впровадження механізму самооцінювання. Основними завданнями проєкту є «покращення наявної системи внутрішнього й зовнішнього контролю якості освіти в Україні; нарощування потенціалу університетів України шляхом розбудови інфраструктури оцінки якості вищої освіти, професіонального розвитку персоналу університетів; стимулювання студентів до участі в процесах самоаналізу в університетах; запровадження механізму внутрішньої оцінки якості як невіддільної складової частини функціонування університетів» (QUAERE, 2018).

За результатами діяльності проєкту в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича робочою групою проєкту QUAERE було розроблено проєкт «Положення про внутрішнє забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у ВНЗ». Документ містить такі складники: загальні положення, базові поняття, систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (якість управління освітньою діяльністю та розвитком університету; якість освітніх програм (розроблення, затвердження, моніторинг і періодичний перегляд освітніх програм); якість професорсько-викладацького складу (підвищення кваліфікації науково-педагогічних і педагогічних працівників); студентоцентроване навчання, викладання та оцінювання здобувачів вищої освіти; академічна

культура (запобігання та виявлення академічного плагіату); навчальні ресурси й підтримка студентів (наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу); інформаційний менеджмент (наявність інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом); публічна інформація; циклічне зовнішнє забезпечення якості), центр забезпечення якості освіти (діяльність центру забезпечення якості освіти, основні функції та напрями діяльності Центру, структура Центру) (Development on the base of ENQA, 2017).

Успішним є досвід Сумського державного університету щодо розроблення та запровадження системи забезпечення якості. На офіційному сайті університету зазначено, що система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти базується на основі вимог Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту» й «Стандартів і рекомендацій забезпечення якості в європейському просторі вищої освіти (ESG 2015)». Також потрібно зазначити, що в Сумському державному університеті сформована «внутрішня нормативна база системи якості, яка містить Концептуальні засади діяльності Сумського державного університету, стратегію розвитку на 2010–2020 рр., заходи реалізації та прогностичні показники, Кодекс корпоративної культури Сумського державного університету, Положення про організацію освітнього процесу в Сумському державному університеті». Розроблено й затверджено базову інституційну основу, яка регламентує процеси забезпечення якості, – «Систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ» – й розроблено «Методику визначення рейтингу структурних підрозділів».

Інституційна структура забезпечення якості містить такі складові частини: «політику забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; моніторинг якості освітньої діяльності – внутрішній моніторинг якості освітньої діяльності (якість організації освітнього процесу, якість навчальних результатів здобувачів вищої освіти) й зовнішній моніторинг якості освітньої діяльності; бюро із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; опитування здобувачів вищої освіти щодо якості організації освітньої діяльності під час вивчення навчальних дисциплін» (Якість освіти, 2016).

Згідно з документом «Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти СумДУ», система містить такі положення: «політика, принципи й процедури забезпечення якості вищої освіти й освітньої діяльності; реалізація концепції «студентоцентрованого» освітнього

процесу; механізми й процедури затвердження освітніх програм; здійснення моніторингу й періодичного перегляду освітніх програм; оцінювання здобувачів вищої освіти; забезпечення якості викладацького складу; забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу; забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників і здобувачів вищої освіти; забезпечення наявності інформаційних систем для ефективного управління освітнім процесом; забезпечення публічності інформації про освітні програми, ступені вищої освіти й кваліфікації; процедури прийому на навчання, визнання результатів навчання та здобутих кваліфікацій; забезпечення органічного поєднання освіти, науки й інновацій; забезпечення аналізу якості діяльності шляхом рейтингування, здійснення внутрішніх і зовнішніх аудитів; організаційне забезпечення документованих процедур; прикінцеві положення» (Система забезпечення якості освітньої діяльності, 2016).

Отже, можна зазначити, що в Сумському державному університеті розроблено й затверджено базові нормативні документи відповідно до вітчизняного законодавства й міжнародних рекомендацій для створення ефективної системи забезпечення якості вищої освіти, де визначаються та описуються основні процедури, механізми здійснення функціонування системи загалом і за складовими частинами цього процесу.

Важливим для розгляду є практичний досвід впровадження концептуальних засад та аспектів системи управління якості в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка, яку створено згідно із засадами TQM (Total Quality Management), вимогами міжнародних стандартів ISO 9001: 2015, ISO 19011: 2012, ISO/IES 17021: 2015, моделями досконалості EFQM і Стандартами й рекомендаціями щодо забезпечення якості вищої освіти (ESG). Система забезпечення якості містить: «моніторинг, аудит і комплексний аналіз результативності й ефективності усіх процесів; щорічний перегляд Місії, Бачення, Стратегії, Політики й Цілей університету (уточнення за потребою); аналіз і перегляд структури процесів, необхідних для функціонування університету, реалізації Місії, Бачення, Стратегії, Політики й Цілей на балансі інтересів усіх зацікавлених сторін; встановлення послідовності й взаємодії процесів; визначення критеріїв і підходів, необхідних для забезпечення результативного управління роботою університету й вказаних процесів з акцентом на якість освіти, якість освітніх послуг

та якість наукових розробок, на балансі інтересів усіх зацікавлених сторін з оцінкою та мінімізацією ризиків; забезпечення наявності ресурсів для функціонування процесів; аналіз можливостей, а також ризиків і дій щодо їхнього попередження та мінімізації; оцінку й перегляд показників, встановлення цільових значень та отримання інформації, що необхідна для функціонування та моніторингу процесів; використання заходів, необхідних для досягнення запланованих результатів, створення умов і здійснення дій із вдосконалення процесів, а саме вимірювання, аналізу, вдосконалення, що забезпечують моніторинг, аудит, підтримку актуальності, аналіз та оцінку ризиків, новизну підходів і відповідність діяльності університету сучасному рівню надання освітніх послуг і наукових розробок» (Мегель та ін., 2019.) Ця система є симбіозом різних систем управління якості, взаємним поєднанням і доповненням, що має позитивно вплинути на ефективність функціонування. Базуючись на дослідженнях (Воробйова, 2019: 200), можна стверджувати, що використання стандартів якості ISO в галузі вищої освіти позитивно вплине на систему забезпечення якості в закладі й

підвищить конкурентоздатність на ринку освітніх послуг.

Висновки. Розглянуто різні підходи щодо створення системи забезпечення якості в закладах вищої освіти. Одні заклади орієнтувалися на вітчизняні нормативні акти (Закони України «Про вищу освіту», «Про освіту») й міжнародні стандарти ESG 2015, інші використовували ще й положення стандартів TQM і міжнародних стандартів ISO 9001: 2015, ISO 19011: 2012, ISO/IES 17021: 2015, моделі досконалості EFQM. Але, незважаючи на різні підходи, що були застосовані під час запровадження таких систем, всі вони містять основні складові частини моніторингу ресурсів (навчально-методичні, кадрові, інформаційні, наукові, фінансові): оцінювання якості освітньої діяльності; виявлення управлінських проблем та ефективне їх подолання. Тому потрібно зазначити, що запровадження системи управління якістю підвищує ефективність системи управління закладом, збільшує довіру споживачів послуг, покращує конкурентоздатність закладу на ринку освітніх послуг і в перспективі створює умови для соціально-економічного розвитку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бугров В. А., Гожик А. П., Щеглюк Д. В. Акредитація освітніх програм (за матеріалами проекту QUAERE). URL: <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Akreditation%20of%20study%20program.pdf> (дата звернення: 23.12.2019).
2. Воробйова. О. П. Особливості використання систем управління якістю ISO у галузі вищої освіти. *Вісник Черкаського університету*. 2019. № 1. С. 200–204.
3. Кухарський В. М., Осередчук О. А. Система забезпечення якості освіти в Україні: розвиток на засадах європейських стандартів та рекомендацій. URL: <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/international/QUAERE/QUAERE%202018.pdf> (дата звернення: 14.04.2020).
4. Мегель О. Ю., Гурський П. В., Нанка О. В., Лисиченко М. Л. Практика реалізації європейських моделей, стандартів та ризик-орієнтованого мислення щодо забезпечення якості освіти і освітніх послуг в системі менеджменту якості Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. URL: http://innovosvita.com.ua/images/stories/catalogue_innovatika_world_edu_22_24_october_2019.pdf (дата звернення: 24.12.2019).
5. Модельне положення про Центр забезпечення якості від Нового правосуддя : проект. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти* : вебсайт. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Додаток-3.-Модельне-положення-про-Центр-забезпечення-якості-від-Нового-правосуддя_.pdf (дата звернення: 14.04.2020).
6. Положення про Центр забезпечення якості НаУКМА : наказ. *Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти* : вебсайт. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Додаток-4.-Положення-про-Центр-забезпечення-якості-НаУКМА.pdf> (дата звернення: 14.04.2020).
7. Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти Сумського державного університету. *Сумський державний університет* : вебсайт. URL: <http://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=8ae6554-1539-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1> (дата звернення: 28.12.2019).
8. Якість освіти. *Сумський державний університет* : вебсайт URL: <https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/quality-education.html> (дата звернення: 28.12.2019).
9. Tempus ALIGN : програма. URL: <http://tempus.univ.kiev.ua/align/#program> (дата звернення: 28.12.2019).
10. Development on the base of ENQA standards and guidelines. URL: <http://quaere.fmi.org.ua/> (дата звернення: 28.12.2019).
11. QUAERE : проект. Львівський університет. URL: <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/> (дата звернення: 28.12.2019).

REFERENCES

1. Buhrov V. A., Hozhyk A. P., Shcheglyuk D. V. Accreditation of educational programs (based on the QUAERE project) [in Ukrainian]. URL: <http://nmc.univ.kiev.ua/docs/Akreditation%20of%20study%20program.pdf> (Accessed on: 23.12.2019) [in Ukrainian].

2. Vorobyova. O. P. Osoblyvosti vykorystannia system upravlinnia yakosti ISO u haluzi vyshchoi osvity [Features of the use of ISO quality management systems in higher education]. Visnyk Cherkaskoho universytetu. Cherkasy: ChNU im. Bohdana Khmelnytskoho, 2019. № 1. Pp. 200–204. [in Ukrainian].
3. Kukharskyi V., Oseredchuk O. Systema zabezpechennia yakosti osvity v Ukraini: rozvytok na zasadakh yevropeiskykh standartiv ta rekomendatsii [Education quality assurance system in Ukraine: development on the basis of European standards and recommendations] URL: <http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/international/QUAERE/QUAERE%202018.pdf> (Accessed on: 14.04.2020) [in Ukrainian].
4. Mehel O. Yu., Hurskyi P. V., Nanka O. V., Lysyuchenko M. L. Praktyka realizatsii yevropeiskykh modelei, standartiv ta ryzyk-orientovanoho myslennia shchodo zabezpechennia yakosti osvity i osvitych posluh v systemi menedzhmentu yakosti Kharkivskoho natsionalnogo tekhnichnogo universytetu silskoho hospodarstva im P. Vasylenka [Practice of realization of European models, standards and risk-oriented thinking on quality assurance of education and educational services in the quality management system im P. Vasylenka]. URL: http://innovosvita.com.ua/images/stories/catalogue_innovatika_world_edu_22_24_october_2019.pdf (Accessed on: 24.12.2019) [in Ukrainian].
5. Modelne polozhennia pro Tsentri zabezpechennia yakosti vid Novoho pravosuddia [Model provision for the New Justice Quality Assurance Center]. URL: https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Dodatok-3.-Modelne-polozhennia-pro-Tsentri-zabezpechennia-yakosti-vid-Novoho-pravosuddia_.pdf (Accessed on: 14.04.2020) [in Ukrainian].
6. Polozhennia pro Tsentri zabezpechennia yakosti NaUKMA [Regulations on the NaUKMA Quality Assurance Center]. URL: <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/07/Dodatok-4.-Polozhennia-pro-Tsentri-zabezpechennia-yakosti-NaUKMA.pdf> (Accessed on: 14.04.2020) [in Ukrainian].
7. Systema zabezpechennia yakosti osvity i osvitych posluh v systemi menedzhmentu yakosti vyshchoi osvity Sumskoho derzhavnogo universytetu [System of quality assurance of educational activity and quality of higher education of Sumy State University]. URL: <http://normative.sumdu.edu.ua/index.php?task=getfile&tmpl=component&id=8aee6554-1539-e611-b47a-001a4be6d04a&kind=1> (Accessed on: 28.12.2019) [in Ukrainian].
8. Iakist osvity [Quality of education]. URL: <https://sumdu.edu.ua/uk/about-sumdu/quality-education.html> (Accessed on: 28.12.2019) [in Ukrainian].
9. ALIGN. URL: <http://tempus.univ.kiev.ua/align/#program> (28.12.2019) [in English].
10. Development on the base of ENQA standards and guidelines. URL: <http://quaere.fmi.org.ua/> (Accessed on: 28.12.2019).
11. QUAERE. URL: <https://projects.lnu.edu.ua/quaere/> (Accessed on: 28.12.2019) [in English].